

Benkő Samu hagyatéka

Tudós könyvtárak az MTA Könyvtár és Információs Központ gyűjteményében

Projektünk eredményeként ebben a gyűjteményben az érdeklődő

- tanulmányozhatja a könyvtár állományába felvett dokumentumok listáját,
- az állományban lévő és az állományba fel nem vett [hagyatéki könyvtár dedikált darabjainak képeit](#),
- a könyvtárba fel nem vett (például duplum, más intézményeknek ajándékozott vagy nem gyűjtőkori darab stb.) dokumentumok listáit (dedikált és nem dedikált tételek), illetve
- egy gazdag képválogatást is láthat a tudós életéről, valamint könyvtárának darabjairól és könyvsorozatairól.

A feldolgozást és az anyag összeállítását az MTA KIK Gyűjteményszervezési Osztályának munkatársai és önkéntesei, a közzétételt pedig a Szakinformatikai Osztály munkatársai végezték.

Benkő Samu sikerének titka, hogy a történettudomány és az irodalom határterületein magabiztosan mozogva, sűrű, mégis világos és olvasmányos stílusban írt. Az erdélyi magyarság történetének elmúlt 70 évének megértése szinte elképzelhetetlen nélküle.

A Széchenyi-díjas művelődéstörténész, az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) egykori elnöke, tiszteletbeli tagja, az [MTA külső tagja](#), az [MMA tagja](#), illetve a Román Akadémia kolozsvári Történeti Intézetének kutatója és a Korunk folyóirat szerkesztője is volt. Az erdélyi magyar művelődéstörténet 18-19. századi kutatójaként többek között Kemény Zsigmond Naplójának közreadásával, a Kriterion Könyvkiadó Téka sorozatának szerkesztésével fontos kulturális feladatokat vállalt. Jelentős szerepe volt Bolyai János kéziratos hagyatékának feldolgozásában és az életmű megismertetésében. Szülőföldje iránti hűségét bizonyítják szociográfiai munkái (pl. Murokország) és jeles személyekkel készített interjúi (pl. Kós Károly). Az általa szerkesztett kötetek bevezetései, tanulmányai Erdély iránti feltétlen ragaszkodását fejezték ki. A rendszerváltás után jelentős szerepet vállalt az Erdélyi Múzeum-Egyesület újjászervezésében (1994-2002) és az Erdélyi Múzeum folyóirat újraindításában is.

Halálát követően fia, Benkő Elek régész, történész az MTA Könyvtárának ajándékozta édesapja könyv- és kézirathagyatékát, melyet a könyvtár 2023-ban szállított haza. A művelődéstörténész Kolozsváron gyűjtött tékájában az erdélyi kiadók által kiadott munkák színe-java megtalálható. A könyvtári feldolgozást követően a könyvtár munkatársai és önkéntesei szkennelték dedikációit, összeállították immár digitálisan is elérhető tékáját, méltó és teljes emléket állítva a tudós szellemi örökségének.

Igaz ugyan, hogy a katalógusba csak 631 új tétel került, azonban e dokumentumok zöme dedikált, és az ajánlásokból markánsan kirajzolódik az 1950 utáni erdélyi magyar értelmiség kapcsolatrendszere és a hazai kutatókkal történő kapcsolatok színes képe is. Benkő Samu az irodalom, történelem, művelődéstörténet, nyelvészet, néprajz és régészet iránt egyaránt nyitott volt. A neki szóló szövegeket olvasva tudjuk, hogy a politikai hatalommal szemben is kitartó személyisége, akaratereje, kitartása tiszteletet ébresztett és emberöltőre szóló barátságokat eredményezett számára. Balogh Edgár, Dávid Gyula, Hermann Róbert, Szabó T. Attila, R. Várkonyi Ágnes és mások üdvözléseit nézve kétségünk sem lehet az egymásra ható és egymás kutatásait számon tartó, ösztönző személyes hitelesség jelenlétére.

A Benkő Samu-hagyaték a Tudóskönyvtárak-sorozat újabb darabja, melyben egyesítjük azokat a hagyományos és modern könyvtári alapelveket és eszközöket, melyek révén egy-egy kiváló életmű a későbbi kutatások számára teljességében láthatóvá és értelmezhetővé válik.

MTA KIK Gyűjteményszervezési Osztály

Budapest, 2025. április 26.